

Kratki sadržaj

UVOD

1. Uvod u psihologiju ličnosti 2
2. Procjenjivanje, mjerenje i nacrti istraživanja u psihologiji ličnosti 24

PRVI DIO

Dispozicijska domena

3. Crte ličnosti i taksonomije crta 62
4. Teorijski problemi i problemi mjerenja u psihologiji ličnosti 94
5. Dispozicije ličnosti tijekom vremena: stabilnost, promjena i koherentnost 126

DRUGI DIO

Biološka domena

6. Genetika i ličnost 162
7. Fiziološki pristupi ličnosti 192
8. Ličnost iz evolucijske perspektive 230

TREĆI DIO

Intrapsihička domena

9. Psihoanalitički pristupi ličnosti 270
10. Psihoanalitički pristupi ličnosti: suvremene teme 304
11. Motivi i ličnost 336

ČETVRTI DIO

Kognitivna/doživljajna domena

12. Kognitivne teme u psihologiji ličnosti 374
13. Emocije i ličnost 406
14. Pristupi samopoimanju 444

PETI DIO

Socijalna i kulturalna domena

15. Ličnost i socijalna interakcija 476
16. Spol, rod i ličnost 504
17. Kultura i ličnost 532

ŠESTI DIO

Prilagodbena domena

- 18. Stres, suočavanje, prilagodba i zdravlje **566**
- 19. Poremećaji ličnosti **602**

ZAKLJUČAK

- 20. Sažetak i smjernice za budućnost **640**

Sadržaj

Predgovor	xix
Što je novo u 2. izdanju	xx
Zahvale	xxiii

UVOD

1. poglavlje

Uvod u psihologiju ličnosti	2
Određenje ličnosti	4
Ličnost je skup psihičkih osobina...	4
I mehanizama...	5
Unutar pojedinca...	6
Koji su organizirani i relativno trajni...	6
I koji utječu...	7
Na interakcije pojedinca...	7
I njegove adaptacije na...	8
Okolinu	9
Tri razine analize ličnosti	10
Ljudska priroda	10
Individualne i grupne razlike	10
Jedinstvenost pojedinca	11
Rascjep u području	12
Velike teorije ličnosti	12
Suvremena istraživanja u području ličnosti	12
Šest domena znanja o ljudskoj prirodi	14
Dispozicijska domena	15
Biloška domena	15
Intrapsihička domena	16
Kognitivno-doživljajna domena	16
Socijalna i kulturalna domena	17
Domena prilagodbe	18
Uloga teorije ličnosti	18
Kriteriji za evaluaciju teorija ličnosti	19
Postoji li sveobuhvatna, konačna i točna teorija ličnosti?	21
KLJUČNI POJMOVI	22

2. poglavlje

Procjenjivanje, mjerenje i nacrti istraživanja u psihologiji ličnosti	24
Izvori podataka o ličnosti	26
Podaci samoiskaza (S-podaci)	26
Podaci iskaza opažača (O-podaci)	29
Testovni podaci (T-podaci)	32

Podaci o životnim ishodima (L-podaci)	37
Problemi pri procjenjivanju ličnosti	39
Evaluacija mjera ličnosti	41
Pouzdanost	41
Valjanost	42
Generalizabilnost	44
Nacrti istraživanja u psihologiji ličnosti	45
Eksperimentalne metode	45
Korelacijska istraživanja	48
Studije slučaja	53
Kada koristiti eksperiment, korelacijsko istraživanje ili studiju slučaja	55
SAŽETAK I EVALUACIJA	56
KLJUČNI POJMOVI	57

PRVI DIO

DISPOZICIJSKA DOMENA

3. poglavlje

Crte ličnosti i taksonomije crta	62
Što je crta ličnosti? Dvije osnovne formulacije	64
Crte kao interna kauzalna svojstva	64
Crte samo kao deskriptivni sažeci	65
Primjer formulacije crta ličnosti kao deskriptivnih sažetaka: frekvencija postupaka	66
Program istraživanja frekvencije postupaka	66
Kritika formulacije frekvencije postupaka	67
Identifikacija najvažnijih crta ličnosti	69
Leksički pristup	69
Statistički pristup	71
Teorijski pristup	72
Evaluacija pristupa za identificiranje važnih crta ličnosti	74
Taksonomije ličnosti	74
Eysenckov hijerarhijski model ličnosti	74
Cattellova taksonomija: Sustav 16 faktora ličnosti	78
Kružne taksonomije ličnosti	81
Petofaktorski model	83
SAŽETAK I EVALUACIJA	92
KLJUČNI POJMOVI	93

4. poglavlje

Teorijski problemi i problemi mjerenja u psihologiji ličnosti	94
Teorijski problemi	96
Smislene razlike među pojedincima	97
Konzistentnost tijekom vremena	97

Konzistentnost u različitim situacijama	99
Interakcija pojedinac-okolina	100
Agregacija	104
Problemi mjerenja	106
Nemarnost	107
Iskrivljavanje na upitnicima	107
Stil odgovaranja	108
Ličnost i predikcija	113
Odabir osoblja – biranje prave osobe za posao policajca	115
Čuvajte se barnumovskih tvrdnji pri interpretaciji testa ličnosti	116
Odabir u obrazovanju – test sposobnosti (GRE) i uspjeh na studiju	117
Odabir u poslovnim okruženjima – Myers-Briggs indikator tipova i izbor rukovoditelja	122
SAŽETAK I EVALUACIJA	124
KLJUČNI POJMOVI	125

5. poglavlje

Dispozicije ličnosti tijekom vremena: stabilnost, promjena i koherentnost	126
Konceptualna pitanja: razvoj ličnosti, stabilnost, promjena i koherentnost	127
Što je razvoj ličnosti?	128
Stabilnost rang poretka	128
Stabilnost razine prosjeka	129
Koherentnost ličnosti	129
Promjena ličnosti	129
Tri razine analize	131
Razina populacije	131
Razina grupnih razlika	131
Razina individualnih razlika	132
Stabilnost ličnosti tijekom vremena	132
Stabilnost temperamenta u dojenačkoj dobi	132
Stabilnost tijekom djetinjstva	134
Stabilnost rang poretka u odrasloj dobi	136
Stabilnost razine prosjeka u odrasloj dobi	140
Promjene ličnosti	143
Promjene u samopoštovanju od adolescencije do odrasle dobi	143
Fleksibilnost i impulzivnost	144
Autonomija, dominacija, vodstvo i ambicija	144
Traženje uzbuđenja	145
Femininost	145
Kompetentnost	146
Neovisnost i tradicionalne uloge	148
Promjene ličnosti kroz kohorte: asertivnost žena kao odgovor na promjene u društvenom statusu i ulogama	150
Koherentnost ličnosti kroz vrijeme: predviđanje socijalno relevantnih ishoda	151
Bračna stabilnost, bračno zadovoljstvo i rastava	151

Alkoholizam i emocionalni poremećaj	152
Obrazovanje, akademsko postignuće i prekid studija	153
Predviđanje promjena ličnosti	154
SAŽETAK I EVALUACIJA	156
KLJUČNI POJMOVI	157

DRUGI DIO

BIOLOŠKA DOMENA

6. poglavlje

Genetika i ličnost	162
Ljudski genom	163
Polemika o genima i ličnosti	165
Ciljevi genetike ponašanja	166
Što je heritabilnost?	167
Pogrešna shvaćanja heritabilnosti	168
Pojašnjenje rasprave o naslijeđu i okolini	168
Metode genetike ponašanja	169
Selektivni uzgoj – istraživanja čovjekova najboljeg prijatelja	170
Porodična istraživanja	170
Istraživanja blizanaca	171
Istraživanja usvajanja	173
Glavni nalazi bihevioralno-genetičkih istraživanja	175
Osobine ličnosti	175
Stavovi i preferencije	177
Pijenje i pušenje	178
Dijeljeni i nedijeljeni okolinski utjecaji: zagonetka	181
Geni i okolina	183
Interakcija genotipa i okoline	183
Korelacija genotipa i okoline	184
Molekularna genetika	186
Genetika ponašanja, znanost, politika i vrijednosti	187
SAŽETAK I EVALUACIJA	188
KLJUČNI POJMOVI	191

7. poglavlje

Fiziološki pristupi ličnosti	192
Sheldonov fiziološki pristup ličnosti	196
Fiziološke mjere koje se često koriste u istraživanju ličnosti	198
Elektrodermalna aktivnost (provodljivost kože)	199
Srčano-žilna aktivnost	200

Moždana aktivnost	201
Druge mjere	202
Dimenzije ličnosti s fiziološkim osnovama	202
Ekstraverzija-introverzija	202
Osjetljivost na nagrađivanje i kažnjavanje	206
Traženje uzbuđenja	212
Neurotransmiteri i ličnost	216
Jutarnjost-večernjost	218
Moždana asimetrija i afektivni stil	224
SAŽETAK I EVALUACIJA	228
KLJUČNI POJMOVI	229

8. poglavlje

Ličnost iz evolucijske perspektive	230
Evolucija i prirodni odabir	231
Prirodni odabir	232
Spolni odabir	233
Geni i uključujuća prilagođenost	233
Proizvodi evolucijskih procesa	234
Evolucijska psihologija	236
Premise evolucijske psihologije	236
Empirijska provjera evolucijskih hipoteza	237
Ljudska priroda	240
Potreba za pripadanjem	240
Pomaganje i altruizam	241
Univerzalne emocije	245
Spolne razlike	246
Spolne razlike u agresivnosti	247
Spolne razlike u ljubomori	249
Spolne razlike u želji za seksualnom raznolikošću	253
Spolne razlike u preferencijama kod izbora partnera	255
Individualne razlike	257
Okolinski pokretači individualnih razlika	258
Adaptivno samoprocjenjivanje nasljednih individualnih razlika	258
Individualne razlike u strategiji koje su ovisne o učestalosti	259
Petofaktorska teorija ličnosti i evolucijski važni adaptivni problemi	262
Ograničenja evolucijske psihologije	263
SAŽETAK I EVALUACIJA	264
KLJUČNI POJMOVI	265

TREĆI DIO

INTRAPSIHIČKA DOMENA

9. poglavlje

Psihoanalitički pristupi ličnosti	270
Sigmund Freud: Kratki životopis	273
Zašto je psihoanaliza važna?	274
Osnovne pretpostavke psihoanalitičke teorije	275
Osnovni instinkti: seks i agresija	275
Nesvjesna motivacija: ponekad ne znamo zašto radimo to što radimo	276
Jedan od Freudovih poznatih studenata: Carl Gustav Jung	278
Psihološki determinizam: ništa se ne događa slučajno	279
Struktura ličnosti	281
Id: rezervoar psihičke energije	282
Ego: izvršitelj ličnosti	282
Superego: održavatelj društvenih vrijednosti i ideala	283
Interakcija ida, ega i superega	283
Dinamika ličnosti	284
Tipovi anksioznosti	284
Obrambeni mehanizmi	285
Psihoseksualni stadiji razvoja ličnosti	292
Ličnost i psihoanaliza	295
Tehnike otkrivanja nesvjesnog	296
Proces psihoanalize	299
Evaluacija Freudova doprinosa	300
SAŽETAK I EVALUACIJA	302
KLJUČNI POJMOVI	303

10. poglavlje

Psihoanalitički pristupi ličnosti: suvremene teme	304
Neoanalitički pokret	307
Potiskivanje i suvremena istraživanja sjećanja	307
Suvremeni pogledi na nesvjesno	312
Ego psihologija	314
Eriksonovih osam stadija razvoja	315
Karen Horney i feministička interpretacija psihoanalize	320
Naglasak na pojmu o sebi i pojam narcizma	322
Teorija odnosa objekata	323
Privrženost u ranom djetinjstvu	325
Odnosi u odrasloj dobi	327
Rastava roditelja: ima li utjecaja na kasnije odnose djece?	330
SAŽETAK I EVALUACIJA	334
KLJUČNI POJMOVI	335

11. poglavlje

Motivi i ličnost	336
Osnovni koncepti	338
Potreba	340
Pritisak	342
Apercepcija i TAT	342
Tri velika motiva: postignuće, moć i intimnost	345
Potreba za postignućem	345
Potreba za moći	349
Potreba za intimnošću	352
Humanistička tradicija: motiv samoaktualizacije	354
Maslowljevi doprinosi	355
Rogersovi doprinosi	361
SAŽETAK I EVALUACIJA	367
KLJUČNI POJMOVI	369

ČETVRTI DIO

KOGNITIVNA/DOŽIVLJAJNA DOMENA

12. poglavlje

Kognitivne teme u psihologiji ličnosti	374
Otkrivanje ličnosti kroz percepciju	379
Ovisnost o polju	379
Tolerancija na bol i osjetno umanjivanje-uvećavanje	383
Otkrivanje ličnosti kroz interpretaciju	386
Kellyjeva teorija osobnih konstrukata	386
Lokus kontrole	389
Naučena bespomoćnost	392
Otkrivanje ličnosti kroz ciljeve	397
Analiza osobnih projekata	397
Životni zadaci, ciljevi i strategije	398
Inteligencija	401
SAŽETAK I EVALUACIJA	404
KLJUČNI POJMOVI	405

13. poglavlje

Emocije i ličnost	406
Pitanja u istraživanjima emocija	408
Emocionalna stanja nasuprot emocionalnim crtama	409
Kategorijalni nasuprot dimenzionalnom pristupu emocijama	409

Sadržaj nasuprot stilu emocionalnog života	412
Sadržaj emocionalnog života	413
Stil emocionalnog života	434
Interakcija sadržaja i stila emocionalnog života	441
SAŽETAK I EVALUACIJA	442
KLJUČNI POJMOVI	443

14. poglavlje

Pristupi samopoimanju	444
Deskriptivna komponenta doživljaja sebe: samoopis	448
Razvoj	448
Sheme o sebi: mogući, poželjni i neželjeni ishodi sebe	450
Evaluativna komponenta doživljaja sebe: samopoštovanje	452
Ocjena samog sebe	452
Istraživanja samopoštovanja	454
Socijalna komponenta doživljaja sebe: socijalni identitet	464
Priroda identiteta	465
Razvoj identiteta	465
Krize identiteta	467
SAŽETAK I EVALUACIJA	470
KLJUČNI POJMOVI	471

PETI DIO

SOCIJALNA I KULTURALNA DOMENA

15. poglavlje

Ličnost i socijalna interakcija	476
Selekcija	478
Poželjne karakteristike ličnosti kod bračnog partnera	479
Biranje partnera po sličnosti u ličnosti: potraga za sličnim	481
Dobivaju li ljudi partnere koje žele?	482
Ličnost i selektivni prekid parova	485
Sramežljivost i odabir riskantnih situacija	486
Druge osobine ličnosti i odabir situacija	487
Evokacija	488
Agresija i evokacija hostilnosti	488
Evokacija ljutnje i uzrujanosti kod partnera	489
Evokacija kroz potvrđivanje očekivanja	492
Manipulacija: taktike socijalnog utjecaja	493
Taksonomija 11 taktika manipulacije	494
Spolne razlike u taktikama manipulacije	495
Prediktori ličnosti za taktike manipulacije	496

Narcizam i socijalna interakcija: pogled izbliza na jednu dimenziju ličnosti u socijalnoj interakciji	499
Pogled unazad: pregled ličnosti i socijalne interakcije	500
SAŽETAK I EVALUACIJA	501
KLJUČNI POJMOVI	503

16. poglavlje

Spol, rod i ličnost	504
Znanost i politika istraživanja spola i roda	506
Povijest istraživanja spolnih razlika	506
Računanje veličine efekta: koliko su velike spolne razlike?	507
Minimalisti i maksimalisti	508
Spolne razlike u ličnosti	509
Petofaktorski model	510
Osnovne emocije: učestalost i intenzitet	513
Druge dimenzije ličnosti	514
Maskulinitet, femininitet, androginitet i spolne uloge	518
Potraga za androginitetom	518
Rodni stereotipi	521
Teorije spolnih razlika	524
Socijalizacija i društvene uloge	524
Hormonske teorije	526
Teorija evolucijske psihologije	528
Integrirana teorijska perspektiva	529
SAŽETAK I EVALUACIJA	530
KLJUČNI POJMOVI	531

17. poglavlje

Kultura i ličnost	532
Kulturalna kršenja: primjer	534
Što je kulturalna psihologija ličnosti?	535
Tri glavna pristupa kulturi	535
Evocirana kultura	535
Prenešena kultura	538
Kulturalne univerzalnosti	551
SAŽETAK I EVALUACIJA	561
KLJUČNI POJMOVI	563

ŠESTI DIO

PRILAGODBENA DOMENA

18. poglavlje

Stres, suočavanje, prilagodba i zdravlje	566
Modeli veze ličnost-bolest	568
Koncept stresa	573
Odgovor na stres	574
Važni životni događaji	575
Svakodnevne brige	577
Oblici stresa	578
Primarna i sekundarna procjena	579
Strategije i stilovi suočavanja	580
Atribucijski stil	580
Optimizam i tjelesna dobrobit	584
Upravljanje emocijama	587
Razotkrivanje	590
Tip A ličnosti i srčano-žilne bolesti	592
Hostilnost: smrtonosna komponenta tipa A obrasca ponašanja	595
Kako hostilno ponašanje osoba s ličnosti tipa A oštećuje arterije	598
SAŽETAK I EVALUACIJA	599
KLJUČNI POJMOVI	600

19. poglavlje

Poremećaji ličnosti	602
Građevni elementi poremećaja ličnosti	603
Koncept poremećaja	605
Što je abnormalno?	606
Što je poremećaj ličnosti?	607
Specifični poremećaji ličnosti	610
Skupina dramatičnih: kako biti nepredvidljiv, nasilan ili emocionalan	611
Skupina ekscentričnih: kako biti drugačiji	622
Skupina anksioznih: kako biti nervozan, bojažljiv ili uznemiren	626
Prevalencija poremećaja ličnosti	634
Dimenzionalni model poremećaja ličnosti	635
Uzroci poremećaja ličnosti	637
SAŽETAK I EVALUACIJA	638
KLJUČNI POJMOVI	639

ZAKLJUČAK

20. poglavlje

Sažetak i smjernice za budućnost	640
Trenutno stanje u području	641
Domene znanja: gdje smo bili, kamo idemo	643
Dispozicijska domena	643
Biološka domena	644
Intrapsihička domena	646
Kognitivna/doživljajna domena	648
Socijalna i kulturalna domena	648
Prilagodbena domena	650
Integracija: ličnost u novom tisućljeću	650
Rječnik	R 1
Literatura	L 1
Kazalo autora	K 1
Kazalo pojmova	K 13